

ANALYSIS OF THE CONNOTATIVE AND DENOTATIVE MEANINGS OF THE TERM "DRAGON" (BALAUR) AS IT APPEARS IN THE ROMANIAN PHYTONYMY

Radu Drăgulescu

Assoc. Prof., PhD, „Lucian Blaga” University of Sibiu

Abstract: Many of the romanian phytonyms are directly related to the dragon („balaur”). Like in other folkloric creations, in our ethnobotany this being has a majority of evil representations, portrayed as a ferocious living form. Our paper aims to reveal an inventory, an interpretation and a statistic of romanian names of plants which implicates the word „balaur”, spread through the botanical terminology, a phenomenon which, as considered by E. Coșeriu is not enough highlighted (given that the individual speaker became creator of language / poetry whenever he named a flower. Botanical popular terminology has primarily a practical value, designating, distinguishing and categorizing elements of the plant kingdom within the given natural reign, but also has a high theoretical significance, especially for linguists, both by the ethimons to which they send back and by the metaphorical meanings the phytonyms mostly have.

Keywords: romanian phytonyms, conotation, denotation, etnobotany, balaur, dragon

Analiza noastră pornește de la colaborarea cu Constantin Drăgulescu, în vederea realizării *Dicționarului explicativ al fitonimelor românești*¹, care completează substanțial *Dicționarul* lui Al. Borza², ce cuprinde, pe lângă câteva mii de nume de plante maghiare, săsești, germane, franțuzești, engleze, rusești, ucraineene, sârbești, bulgărești, turcești, și 10.906 nume românești de plante pentru 2.095 specii. Prin publicarea *Dicționarului explicativ al fitonimelor românești* și a *Dicționarului de fitonime românești*³, Constantin Drăgulescu a ridicat numărul numelor românești de plante cunoscute la 21.839 fitonime cunoscute până în prezent, fitonime care aparțin unui număr de 3.227 specii de plante indigene și exotice, spontane și cultivate. La acestea se adaugă 3.070 nume de soiuri și 612 termeni care desemnează de părți (organe) de plante. Astfel, fitonimia românească însumează, deocamdată, peste douăzeci și șase de mii de termeni.

Termenul *balaur* are etimologie necunoscută conform DLR (2010), posibil element autohton cf. alb. tosc bollë și gheg bullar cu semnificația „șarpe (mare)”, „șarpe de apă”, în limba română existând și termenul *bală* „animal monstruos, duh necurat din povești”⁴. Apare în textele lui Varlaam și Dosoftei, dar conform DELR (2012) apăsarea deja la 1480 ca antroponim.

În tradiția populară românească, termenul desemnează un monstru ofidian, uneori înaripat, cu unul, trei, șapte, nouă sau douăsprezece capete. Nu numai că are formă de șarpe, dar românii presupuneau că, la origini, era șarpe. Se transformă, fie într-o zi de primăvară, în

¹ Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.

² Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

³ Constantin Drăgulescu, *Dicționar de fitonime românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2014.

⁴ DELR, vol. I, A-B, București, Editura Academiei, 2012.

urma ingerării unei mărgeli făurită din balele amestecate ale unei adunări de șerpi, fie stând ascuns timp de șase ani, fără a-l vedea lumina soarelui și oamenii. În tradiția așa-zis recentă, balaurul trăiește pe fundul fântânilor, prin peșteri, prin codri neumblați și este malefic, în cea arhaică el reprezenta ființa primordială, întruchipând haosul acvatic precosmogonic⁵. În opinia lui Andrei Oișteanu, balaurul – principiu al Haosului – nu era independent (așa cum considera Traian Herseni), ci era doar unul dintre termenii unui binom cosmologic arhetipal (celălalt termen fiind, evident, eroul demiurg, cel care, învingând balaurul, pune Ordine în Haos sau, cu alte cuvinte, transformă Haosul în Cosmos, în Lume). În toate legendele cosmologice în care Fărtatul sau Dumnezeu creează inițial Arborele Lumii în vastul întins de ape, la rădăcina lui se află un șarpe-balaur, identificat ulterior cu dracul, punând un semn de egalitate între acesta și apele primordiale, haosul acvatic precosmogonic. Unele legende românești specifică pedeapsa aplicată de Fărtat șarpelui care urzea împotriva acestuia: Fărtatul îl aruncă în hâu și îi poruncește să se încolăcească de nouă ori în jurul pământului și să îl apere de „prăpădul apelor”. Balaurul va avea un rol hidrometeorologic în numeroase legende și tradiții românești și adesea este pus în relație cu solomonarii. În urma presiunilor exercitate de Biserică și doctrina creștină, balaurul a devenit din monstrul primordial cosmologic un monstru malefic, iar solomonarii din niște oameni pioși au devenit vrăjitori ce și-au vândut sufletele diavolului. Vechea religie a fost transformată în magie, daimonii în demoni, iar vechii preoți în vrăjitori.

Un aspect interesant este cel al „legării” balaurului, motiv detaliat de Andrei Oișteanu în mai multe locuri⁶. În prima lui fază, motivul implica doar balaurul și o fecioară. Numeroase imagini înfățișează fata ținând balaurul legat cu un cordon, un lanț sau tot soiul de alte legături (Marea desfrânată din Apocalips ține în frâu un balaur cu șapte capete), inclusiv, precum în cazul Sfintei Martha, cu propria centură de castitate (o aluzie transparentă la pierderea fecioriei). Actul implică erotism și subscriem și noi ipotezei conform căreia, inițial, foamea balaurului se referea la foamea sexuală. Acestuia i se ofereau, din partea unei comunități, întotdeauna fete (de multe ori îmbrăcate în straie de mireasă), pe malul unei ape sau la gura unei peșteri. Fata îl potolea și îl „lega”. Într-o epocă ulterioară, fetei i-a fost refuzată calitatea de eroină, a fost transformată într-o biată victimă, fiind introdus un fecior care să o salveze (inclusiv Sf. Gheorghe). În mituri și în basme, inevitabil, salvatorul se va căsători cu fata. Se impune o structură socială patriarhală, cultul Zeului-Tată-Cer în dauna cultului Zeiței-Mamă-Pământ⁷. Odată cu expansiunea creștinismului, cel care este legat sau cu care fata stabilește legături nu mai este balaurul, dragonul, șarpele „draco”, ci un înlocuitor al său, impus de noua religie, „dracul”. Astfel, la Toulouse, în 1275, a avut loc prima ardere pe rug a unei femei acuzate de presupuse relații (sexuale) cu diavolul. Este inițiat un lung și rușinos șir de atrocități săvârșite „în numele Domnului”. Într-o altă lucrare⁸ am identificat un număr de 69 de fitonime românești create cu ajutorul termenului „drac” cf. gr. drákon „drac”, lat. draco „dragon, balaur, șarpe”. Dumitru Bejan⁹ arăta că în fitonimia românească, din domeniul ființelor supra- (sau sub) naturale, ireale, termenul *drac* este constituentul lexical cel mai frecvent în formarea denumirilor populare românești de plante. Din păcate, autorul nu prezintă nicio dovadă în acest sens. De asemenea, face precizarea, cum că uneori e mai greu de explicat care este semnificația

⁵ Traian Herseni, *Le dragon dace*, in *Ethnologica*, nr 1, 1979, p. 13-22, apud Andrei Oișteanu, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Iași, Editura Polirom, 2013, e-book, subcapitolul Balaur-solomonar.

⁶ Andrei Oișteanu, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, Iași, Editura Polirom, 2016; *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Iași, Editura Polirom, 2013.

⁷ Andrei Oișteanu, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, Iași, Editura Polirom, 2016, p. 175.

⁸ Radu Drăgulescu, *Linguistic considerations on romanian phytonyms created with the term drac „devil”*, in *Discourse as a form of multiculturalism in literature and communication*, Section: Language and Discourse, Târgu-Mureș, Editura Arhipelag XXI Press, 2015, p. 375-389, lucrarea poate fi consultată la <http://www.upm.ro/ldmd/LDMD-03/Lds/Lds%2003%2039.pdf> sau <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V2043/pdf>, ambele accesate la 24 ianuarie 2017.

⁹ Dumitru Bejan, *Nume românești de plante*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991, p. 97.

cuvântului *drac*. Din analiza noastră reiese, că plantele se numesc astfel, în primul rând, datorită aspectului lor, cu rare excepții, neplăcut sau pentru că au un miros neplăcut. Urmează, ca număr, denumirile provenite din calcuri sau etimologii populare, apoi speciile necomestibile. Ultimele două locuri sunt ocupate de fitonimele plantelor parazitare și cele ale căror explicații sunt de natură mitologică, religioasă etc. Cu siguranță, în denumirile populare românești de plante, etimonul latin al termenului *drac* nu este reprezentat în sensul său propriu. Oamenii din popor au trecut lexemul prin filtrul religios (nu neapărat creștin) sau mitologic. Informatorii noștri nu îl asociază pe diavol cu șarpele, nici măcar cu referire la episodul păcatului originar, constituentul lexical al fitonimelor analizate exprimând cu precădere atribute neplăcute, necurate, nefirești sau dăunătoare omului.

Pe una dintre cele 25 de plăcuțe de argint descoperite la Letnița, regiunea Loveci din nordul Bulgariei, plăcuțe datând în secolul al IV-lea î.e.n, incluse în fondul de artă traco-getică, apare, stând în picioare, un personaj feminin (identificat de specialiști ca fiind Cora sau Hecate – protectoarea vrăjitoarelor) care ține în mâna dreaptă o pateră, iar mâna stângă o ține pe gâtul unui balaur tricefal, aflat în poziție verticală. Pe o altă plăcuță din același tezaur, apare tot un personaj feminin (identificat cu o nereidă sau Marea Zeiță a tracilor) care ține de căpăstru un balaur hipocefal și pare că îl călărește, așezată cu ambele picioare pe aceeași parte. Balaurii sunt călăriți și de solomonari în credința poporului român. Pe o faleră de argint datând din secolul al II-lea î.e.n, descoperită la Lupu, Cergău, jud. Alba, apare un personaj feminin care ține într-o mână un vas cu toarte, iar în cealaltă un șarpe mare.

Zeița întruchipată pe cele două plăcuțe de argint ar putea fi Bendis, zeiță a lunii, a pădurilor și a farmecelor, protectoare a femeilor. Tomaschek, Decev, Gh. Mușu, Mircea Eliade ș.a., au indicat ca sursă a teonimului rădăcina indo-europeană *bhendh „a lega”, de unde germ. Binden, Bund, Band, engl. bind, rom. Bandă, bentiță etc¹⁰. Această etimologie a fost respinsă de I.I. Russu¹¹. O preteasă a acestei zeițe, Medeea, o ilustrează călătorind prin văzduh într-un car tras de balauri, iar Diodor din Sicilia notează că, pentru a demonstra populației din Tesalia puterile cu care era învestită, Medeea a făcut să apară „chipurile unor balauri” pe care pretindea că îi adusesse zeița Artemis/Bendis. Referiri la această preteasă fac și Platon, Aristotel și Ovidiu. Numele Bendis a fost treptat abandonat în favoarea celui roman, Diana, care a generat ulterior din Sancta Diana numele Sânziana și sânzienne, inclusiv fitonimul. Sânziennele paralizază, „leagă” feciorii care le surprind dansând sau cântând sau pe cei care încalcă diferite tabuuri.

Aspectele și implicațiile mitologice ale balaurului sunt mult prea complexe pentru a putea fi expuse în această lucrare care își propune să prezinte cum se reflectă acestea în denumirile românești de plante. O sursă bogată de material lingvistic (atât la nivel denotativ cât și conotativ) în privința reprezentărilor balaurului în tradiția românească, îl constituie fitonimia.

Între fitonimele românești am identificat un număr de nouă care implică imaginea balaurului, dintre care cinci sunt create cu ajutorul termenului *balaur*. Nu am analizat fitonimele ce fac referire la șarpe, acestea constituind obiectul unei alte lucrări¹², în care am analizat numărul mare de fitonimele românești - 83¹³ - create cu ajutorul termenului „șarpe” < lat.

¹⁰ Andrei Oișteanu, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Iași, Editura Polirom, 2013, e-book, subcapitolul Balaur-solomonar.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Radu Drăgulescu, *Considerații lingvistice cu privire la fitonimele românești create cu ajutorul termenului „șarpe”*, în *Analele Universității „Ovidius” din Constanța*, Seria Filologie, XXVII, (2), p. 305-317, lucrare ce poate fi consultată aici: <http://www.diacronia.ro/en/indexing/details/A24379/pdf> (accesat la 24 ianuarie 2017).

¹³ Am luat în calcul toate fitonimele înregistrate, chiar și cu pronunție identică, în cazul în care denumesc specii diferite de plante de ex. șerpintă (1) / șerpintă (2). Atunci când denumesc aceeași specie, am ignorat pronunția diferită de ex. sârpun / serpun.

serpens¹⁴, lat. serpes < lat. serpens¹⁵, în opinia lui Vinereau¹⁶, recurgând la Diez, Pușcariu, Ciorănescu ș.a., derivarea directă din lat. *serpens*, este imposibilă, din punct de vedere fonetic, termenul putând fi prelatin, dat fiind skt. sarpati „a (se) târi”, v.ind. sarpa „șarpe”, alb. gjarpër „șarpe”, cf. rad. i.-e. *serp-, *srp- „a se târi” din care lat. serpo, -ere, v.ind. sârpăti; lat. pop. serpes este etimonul oferit și de Candrea¹⁷ și de DEX, la Scriban: mlat. *sērpēs*, format din nom. cl. *sērpēs*, gen. -*éntis*, vrom. șearpe, de unde și mold. lit. șerpe; vgr. *ērpētón*, târător, scr. *sarpa-s*, șarpe; it. pg. *serpe*, *serpente*, pv. cat. *serp*, fr. *serpent*, sp. *sierpe*, *serpientelat*; serpens la Șăineanu și în NoDEX. În lucrarea respectivă, am avut în vedere strict termenul „șarpe”, nu și substituenții săi, dubletele sinonimice etc. precum zmeu, balaur, viperă, năpârcă, târătoare, veveriță, gândac, pește, pepe ș.a. Nici în lucrarea de față nu ne vom referi în detaliu la sinonimia balaur-zmeu, aceasta constituind subiectul unei lucrări viitoare. Oponându-ne concepției semanticii clasice care nu recunoștea numelor decât relația de denotație, considerăm că sensul și semnificația rezidă din interacțiunea semnificațiilor, care preferă opoziția dintre semne inerente și aferente, motivația putând afecta porțiunea aferentă sensului contextual¹⁸.

Dintre fitonimele care implică balaurul, patru sunt concentrate într-un termen unic: *bălăurei*, *samcă*, *sancă* și *sămcuță*, primul un diminutiv plural, al doilea numele unei entități feminine malefice, cunoscută și sub numele de Avestița sau Aripa-diavolului (și altele mai puțin răspândite), al treilea, o formă regională a celui de al doilea, dar denumind specii diferite de plante, iar al patrulea un diminutiv al celui de al doilea.

Cinci se compun din doi termeni, toți formați prin hipotaxă, dintr-un substantiv în nominativ+substantiv în genitiv: *capul-dragonului*, *gura-balaurului*, *iarba-balaurului*, *oul-balaurului*, *porumbul-șarpelui*.

În privința posibilității studierii semantice a nomenclaturilor, Simina Terian consideră că „textemele realizează adeseori o reorganizare a opozițiilor echipolente din lexicul primar sub forma unor opoziții graduale și/sau privative”¹⁹.

Chiar dacă, la origine, multe dintre aceste configurații semantice au reprezentat metafore insolite, ele și-au pierdut, prin „repetare”, orice valoare „poetică”, devenind astfel expresii convenționale²⁰.

Am adoptat ortografia propusă de DOOM2, conform căruia se scriu cu cratimă substantivele compuse cu unitate semantică și gramaticală mai mică decât a celor scrise într-un cuvânt, eventual, cu articulare și flexiune și la primul element, având structura substantiv + prepoziție + substantiv, substantiv + substantiv în nominativ, substantiv (articulat) + substantiv în genitiv. De asemenea, DOOM2 prevede generalizarea scrierii cu cratimă a compuselor nesudate care denumesc specii distincte de plante²¹:

***Bălăurei* (*Galeopsis speciosa*):** florile bilabiate ale plantei melifere au fost asemănată cu capete de mici balauri; planta se mai numește balbisă și lăcomele, denumiri sugerate, dacă nu chiar impuse, de aspectul de guri deschise. În cazul denumiri balbisă, în opinia lui

¹⁴ *Dicționarul limbii române*, XV (Spongiar-Ș), 2010.

¹⁵ Alexandru Ciorănescu, 2002, p. 685.

¹⁶ Mihai Vinereanu, 2009, p. 806.

¹⁷ *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”*, 1931, p. 1246.

¹⁸ Monica Borș, 2015, p. 32-33.

¹⁹ Simina-Maria Terian, *Textemele românești. O abordare din perspectiva lingvisticii integrale*, Iași, Institutul European, 2015; a se vedea și „Premise pentru o poetică a textemelor”, în: *EITM5*, Târgu Mureș http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part41.pdf.

²⁰ Simina Terian, „Premise pentru o poetică a textemelor”, în *EITM5*, Târgu Mureș http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part41.pdf.

²¹ DOOM2, p LXX-LXXIII.

Constantin Drăgulescu²² fitonimul ar proveni din tema balb- din care și verbul rom. a se bâlbâi, lat. Balbus, în prima parte a fitonimului identificând rad. i.-e. *bhel-, *bhlō- “floare, a înflori” sau rad. i.-e. *bhel- “a străluci”, *bhā-, *bhō- “lumină, a lucii, a sclipi, noblețe”, iar în finalul său rad. i.-e. *bu- „buză” din care rom. buză, alb. buză „buză”.

Capul-dragonului (*Dracocephalum austriacum*, *Dracocephalum moldavicum*), este un calc după nume străin, în multe limbi fitonimele având aceeași semnificație, dată de aspectul florilor ca un cap, ca o gură de balaur sau dragon.

Gura-balaurului (*Hemerocallis fulva*) are flori mai mult sau mai puțin asemănătoare unor guri/boturi de balaur (a se vedea iarba-balaurului).

Iarba-balaurului, iarba-bălaurului (*Arum maculatum*, *Dracunculus vulgaris*, *Polygonum bistorta*), **oul-balaurului** (*Lasiosphaera gigantea*), referire la aspectul rizomilor (*Polygonum bistorta* și *Arum maculatum* au numele lat. dracontea) sau al inflorescenței/florilor și forma și mărimea ciupercii *Lasiosphaera gigantea*; *Polygonum bistorta* se numește și iarba-șarpelui, rădăcina-șerpilor, șerpariță, datorită rădăcinii „încolăcite” ca un șarpe; numele iarba balaurului ar putea proveni din sinonimizarea termenului balaur cu zmeu/șarpe și receptarea fitonimului rus. goreț zmeinîi „troscotul-șarpelui” ca însemnând „troscotul/iarba zmeului”.

Oul-balaurului (*Lasiosphaera gigantea*) a se vedea iarba-balaurului.

Porumbul-șarpelui (*Arum maculatum*) speciile au inflorescențe și/sau fructificații asemănătoare știuletelui de porumb dar, nefiind comestibile, au fost considerate ale șarpelui. *Arum maculatum* are tulpina în vârf cu inflorescența apărută de spat asemănătoare unui șarpe cu capul foarte mare/balaur (de unde numele gr. dracontion, lat. dracontium). S-a folosit în Antichitate contra mușcăturilor de șerpi.

Samcă (*Eryngium planum*, *Galium schultesii*) cf. subst. samcă ființă imaginară malefică, Avestița (v. sl. *vęstica cf. bg. veštica²³), vatămă în special gravidele (Sim. Fl. Marian), lăuzele și copiii acestora (Teodorescu, Candrea, Pamfile), regină a spiritelor rele (Pamfile) boală provocată copiilor de această ființă. Planta este numită samcă (< ucr., bg. samka „duh rău, diabol”) fiindcă este spinoasă, românii receptând sl. drači „mărăcine” ca drac(i) „diabol(i)”. Samcă desemnează și o boală a cailor (în zona Bistricioara-Borsec) și umflătura care se formează, uneori, sub pielea gâtului la vite (în zona Enisala-Babadag).

Sancă (*Elsholtzia ciliata*, *Lallemantia iberica*) florile seamănă cu niște capete de balaur sau șarpe, asimilat cu subst. drac. De comparat și cu bg. sanka „fantomă, duh necurat”.

Sămcuță, sâmcuță (*Galium schultesii*, *Sisymbrium officinale*, *Veronica chamaedrys*) din subst. samcă „ființă imaginară rea, diabol; boală cauzată de această ființă” (< ucr. samka ori din sl. samŭka „femeie”) (a se vedea samcă). *Galium schultesii* se numește și sânziană-de-pădure, ceea ce permite legătura cu Samodiva „zână rea de pădure, drăgaică” (o specie înrudită, *Galium odoratum*, se numește muma pădurii). *Sisymbrium officinale* și *Veronica chamaedrys* s-au folosit contra colicilor și convulsiilor epileptiforme (ale copiilor). Platele se mai numesc și *Tu-mi-ai-zis* (*Galium schultesii*, *Sisymbrium officinale*), *tu-ne-ai zăs* (*Veronica chamaedrys*), *tunezisă* (*Veronica teucrium*), al treilea fitonim format, de fapt, din trei cuvinte tu-ne-zisă „tu nenumită/cu numele nerostit” adică tabu, fiindcă era considerată iarba șarpelui (și chiar are acest nume). Ultima specie are și numele cuibul necuratului, conform unor legende acesta ar fi spus la ce folosește planta. Rezultă că numele corect al speciilor de mai sus a fost, inițial, tu-ne-zis(ă) (tu < lat. tu, ne < sl. ne- și zis/zisă < a zice < lat. dicere). De altfel, în Dicționarul Borza fitonimul *tunezisă* s-a tipărit pentru *Veronica teucrium* însă, în lucrarea folosită ca sursă numele apare la *Veronica*

²² Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.

²³ DELR 2012.

chamaedrys. Sașii folosesc pentru *Veronica persica* numele ungenanntgekräutig „buruiiană nenumită”, posibil calc din română.

Fitonimele sunt sugerate în special de aspectul fizic al plantelor, apoi două denumiri au o explicație de natură mitologică și, în fine, una are o explicație de natură lingvistică, mai exact un calc.

Implicațiile și simbolistica lumii vegetale în culturile tradiționale sunt evidente și îndelung discutate.

BIBLIOGRAPHY

- Bejan, Dumitru, *Nume românești de plante*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991.
- Bidu-Vrânceanu, A., Călărășu, C., Ionescu Ruxândoiu, L., Mancaș, M., Pană Dindelegan, G., *Dicționar de Științe ale Limbii*, București, Editura Științifică, 1997; București, Editura Nemira, 2001, reeditat în 2005.
- Borș, Monica, *Mitologii nominale în proza lui Mircea Eliade*, Iași, Editura Institutul European, 2015.
- Borza, Al. *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.
- Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.
- Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească II. Credințe și obiceiuri despre plante*, Paris, 1988.
- Candrea, I. A., Adamescu, Gh., *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea românească”*, București, Editura Cartea Românească, 1932.
- Chivu, Gheorghe, *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicționar al limbii române*, studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, Editura Academiei Române, București, 2008.
- Chivu, Gheorghe, *Nume de plante în Dictionarium valachico-latinum, în Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze, Actele celui de al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română*, I, Editura Universității din București, 2010, p. 333-340.
- Chivu, Gheorghe, *Nume de plante în texte românești vechi*, http://onomasticafelecan.ro/iconn2/proceedings/9_04_Chivu_Gheorghe_ICONN_2.pdf, accesat la 9 octombrie 2016.
- Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, 2002.
- Dicționarul etimologic al limbii române*, I (A-B), București, Editura Academiei Române, 2010.
- Dicționarul etimologic al limbii române*, II (C-cizmă), București, Editura Academiei Române, 2015.
- Dicționarul limbii române*, (în XIX volume), București, Editura Academiei Române, 2010.
- Drăgulescu, Constantin, *Dicționar de fitonime românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2014.
- Drăgulescu, Constantin, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.
- Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, *Contribuții la cunoașterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2000.
- Drăgulescu, Constantin, Drăgulescu, Radu, 2014, *Considerații asupra unor lexeme daco-geto-trace*, Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol I, Chișinău, Editura Universitas, 1994.
- Gledhill, David, *The Names of Plants*, fourth edition, Cambridge University Press, 2008.

- Gorovei, A., *Credințe și superstiții ale poporului român*, București. Editura Vestala, 2103.
- Hasdeu, B.P., *Etymologicum Magnum Romaniae*, București, 1894.
- Marian, Simion Florea, *Botanica poporană română*, vol. I Suceava, Editura Mușatinii, 2008, vol. II-III, București, Editura Academiei Române, 2010.
- Niculiță-Voronca, Elena, *Datinile și credințele poporului român. Adunate și așezate în ordine mitologică*, 2 vol., București, Editura Saeculum Vizual, 2008.
- Oișteanu, Andrei, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, Iași, Editura Polirom, 2016.
- Oișteanu, Andrei, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Iași, Editura Polirom, 2013.
- Pamfile, Tudor, *Mitologia poporului român*, 2 vol., București, Editura Vestala, 2008.
- Russu, I. I., *Etnogeneza românilor*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
- Terian, Simina, „Premise pentru o poetică a textemelor”, in *EITM5*, Târgu Mureș http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part41.pdf.
- Terian, Simina-Maria, *Textemele românești. O abordare din perspectiva lingvisticii integrale*, Iași, Institutul European, 2015.
- Vinereanu, M., *Dicționarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europeanistică*, București, Editura Alcor Edimpex, ed. a 2-a, 2009.
- Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română*, București, Editura Academiei, 1987.